

Autorska slikovnica: "Prvo stablo"

Bujas, Hrvojka

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:482998>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-31**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

Autorska slikovnica Prvo stablo

Bujas Hrvojka

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:
University

North / Sveučilište Sjever

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:122:393163>

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: 2024-30-9

**Sveučilište
Sjever**

Repository / Repozitorij:

University North Digital Repository

**Sveučilište
Sjever**

Završni rad
Autorska slikovnica
Prvo stablo

Hrvojka Bujas

Kopirivnica listopad 2024.

**Sveučilište
Sjever**

Ilustracija
Završni rad

Autorska slikovnica Prvo stablo

Student Hrvojka Bujas
Mentor Iva Matija Bitanga

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL	Medijski dizajn		
STUDIJ	sveučilište Sjever		
PRISTUPNIK	Hrvojka Bujas	MATIČNI BROJ	3394336
DATUM	18.10.2024.	KOLEGIJ	Ilustracija
NASLOV RADA	Autorska slikovnica: "Prvo stablo"		

NASLOV RADA NA
ENGL. JEZIKU Author's picture book: "The First Tree"

MENTOR	Iva-Matija Bitanga	ZVANJE	izv.prof.art,
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. doc.art. Antun Franović, predsjednik komisije		
	2. doc.art. Luka Borčić član		
	3. izv.prof.art, Iva Matija Bitanga, mentor		
	4. izv.prof.art.dr.sc. Mario Periša		
	5.		

Zadatak završnog rada

BROJ	281/MED/2024
OPIS	

Slikovnica se zove Prvo stablo tema je ekološka, očuvanje okoliša i prirode industrijskom revolucijom. Priču opisuje djevojku Lunu koja dolazi u zagađeni grad pristupaju joj bića koja joj daruju sjeme. Ona sadi to sjeme i klije i raste. Gradom buje bilje zrak postaje čist. Slikano je akvarelom i kemijskom olovkom, format je 20x20 cm.

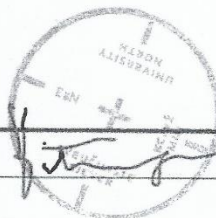
U radu je potrebno :

- istražiti i obrazložiti temu ekologije u ilustriranim publikacijama za djecu
- objasniti način prikazivanja motiva i ekoloških teme putem ilustracije
- obrazložiti povijest, namjenu i vrstu slikovnica
- navesti parametre za izradu ilustracija i scenosljed
- osmisliti sinopsis ,scenosljed i cilj
- osmisliti motive ilustracije, razraditi mogućnosti kombinirane tehnike akvarela i olovke
- ilustrirati i oblikovati slikovnicu
- otisnuti slikovnicu

ZADATAK URUČEN

28. 10. 2024

POTPIS MENTORA

SVEUČILIŠTE
SJEVER

Predgovor

Još od ranih dana mog djetinjstva predškolske dobi bila sam zainteresirana za umjetnost a pogotovo ilustracije slikovnice. Zanimalo me kako prenijeti ideju i priču kroz crtanje i likovno izražavanje. Zanima me i okoliš i to isključivo kao briga o njemu u današnjim vremenima. Zahvalila bih se svojoj mentorici koja me usmjeravala i pomagala mi u svakom trenutku i podršci. Ujedno bih se zahvalila i svojoj obitelji na podršci koju su mi pružali. Hvala vam svima.

Sažetak

U ovom završnom radu govorit ću o ilustraciji slikovnice, koja će biti naslikana vodenim bojama u kombinaciji s kemijskom olovkom. Tema slikovnice je briga o okolišu s kombinacijom mitologije. U njoj će biti govora o staroslavenskoj mitologiji, njihovim bogovima i nadnaravnim bićima te njihovo značenje i simbolika te ekologiji u današnje doba.

Ključne riječi: slikovnica, ilustracija, mitologija, medij, ekologija

Sumarry

In this final work, I will talk about the illustration of the picture book, which will be painted with water colors in combination with chemical colors. The theme of the picture book is environmental care combined with mythology. We will talk about Old Slavic mythology, their gods and supernatural beings, their meaning and symbolism and ecology today.

Sadržaj

	Stranice
1 Uvod	1
2 Ilustracija	3
2.1 Povijest ilustracije	4
2.2 Podjela ilustracije prema stilovima	8
2.3 Povijest slikovnice	11
3. Slikovnica	12
3.1 Vrste slikovnice	14
3.2 Način izrade slikovnice	15
4 Staroslavenska mitologija	16
4.1. Bogovi i bića	17
4.2 Projekti i umjetnost inspirirano slavenskom mitologijom	20
5 Magija	21
5.1 Magijski sustavi	22
6 Drveće i vjerovanja	23
7 Industrijska revolucija	24
8 Ekologija	25
8.1 Povijest ekologije	26
8.2 Područje ekologije	27
8.3 Suvremena ili moderna ekologija	28
8.4 Onečišćenje zraka	29
8.4.1 Oštećenje ozonskog omotača	29
8.4.2 Efekt staklenika i globalno zatopljenje	29
8.5 Tvari koje onečišćuju ozonski omotač	30
8.5.1 Smog	30
8.5.2 Kisele kiše	30
9 Postupak izrade slikovnice	31
9.1 Skice	31

9.2 Odabir tehnike	31
9.3 Tipografija	31
9.4 Proces rada	33
10 Zaključak	36
11 Literatura	37
12 Izvori	38
13 Izvori slika	40

1 Uvod

Ilustracija je slikovno tumačenje, objašnjenje ili ukrašavanje teksta u knjizi, časopisu, novinama, promidžbenim publikacijama (slika, crtež, skica, fotografija). Ona postoji već dugo vremena. Ona je stara umjetnička forma. Koristi se za prijenos priče likovnim izražajem. Najstariji sačuvani tekstovi u Europi s ilustracijama potječu iz 6. st. U prošlosti su ilustratori dobili veliku slobodu pri izboru tehnika i stila, pa su stvarali prava umjetnička djela. Popularnost ilustracija u velikoj mjeri raste krajem 19. i početkom 20. stoljeća gdje se sve knjige i plakati ukrašavaju ilustracijama.

Svaki ilustrator ima svoj opseg materijala kojim se najčešće koristi pri izradi ilustracija. Pojavom digitalnih medija dolazi do novog načina shvaćanja i oblikovanja ilustracija. Neki više vole izgrađivati sadržaje koristeći tehniku fotografije, vektorsku primjenu te skeniranje postojećih materijala, alata i tehnika. Od velike je pomoći nova tehnologija, kad je u pitanju definiranje rada koji oni reproduciraju. Ilustracija je napredovala s novim medijima i mogućnosti izrade. U današnje vrijeme koristi se olovka i papir, fotografije, kolaž, vodene boje, linorez, sitotisk i 3d ilustracija.

Ilustracije se u mnogočemu koriste pri izradi slikovnice. Slikovnica je knjiga s ilustracijama namijenjena djeci. [1] Osnovne karakteristike slikovnice su te, što je tekst slikovnice lako razumljiv i prilagođen dječjem uzrastu. Njegova zadaća je da bude razvijen u likovno-estetskim i odgojno-obrazovnim kvalitetama. U današnje vrijeme, nasuprot dječjoj literaturi, ilustracije se rijetko koriste u knjigama za odrasle. U ovo doba tržište ilustracija je postalo veoma smanjeno zbog velikog pritiska agresivnog tržišta reklama. Danas se za ilustriranje mnogo koriste fotografija i računarska tehnologija. Interes za umjetnost knjiške ilustracije u današnje doba sve je veći.

Mit je jednostavan oblik pripovijedanja. Njime se objašnjava neko životno važno pitanje, koji kao element se upotrebljava umjetnička proza u gotovo svim svojim vidovima. Prvi put mit se spominje u 12. stoljeću u kojemu nalazimo zapise, a koji opisuju slavenska vjerovanja prije pokrštavanja. Tu se spominju bogovi: Perun, Veles, Dažbog, Stribog, Mokoš, Svarog

Ekologija je prirodna znanost koja proučava odnose među živim organizmima, kao i njihov utjecaj na okoliš u kojem obitavaju, te utjecaj tog okoliša na njih.

2 Ilustracija

Ilustracija (latinski illustratio: jasnoća, blistavost).

Ilustracija je slikovno tumačenje, objašnjenje ili ukrašivanje teksta u knjizi, časopisu, novinama, promidžbenim publikacijama (slika, crtež, skica, fotografija). U širem značenju ilustracija može biti i likovni prikaz nekog događaja, običaja (obred, lov, rat i dr.) ili književnoga djela. Najstariji sačuvani tekstovi s ilustracijama potječu iz 6. st. (odlomci Biblije i Vergilijeva epa). [2] Srednjovjekovne crkvene knjige bogato su ukrašivane umjetnički izvedenim ilustracijama (minijature, ornamentalne dekoracije). Izumom tiska u 15.st. ilustracije se počinju izrađivati u grafičkim tehnikama, isprva u drvorezu, bakropisu i bakrorezu (A. Dürer, H. Holbein ml., J. Callot), potom litografijom (F. Goya, P. Gavarni), [3]. Danas se koriste fotoreproduktivne metode, a posebno u dokumentarističkoj ilustraciji kojoj je cilj što vjernije prikazati neki predmet ili događaj. Veliko je značenje imala prije izuma fotografije. U dječjoj knjizi (slikovnici) ilustracija može zasjeniti tekst ili ga potpuno zamijeniti. U kataložnom opisu, ilustracija je zajednički naziv za crteže, note, slike i sve druge grafičke radove ako se javljaju zajedno. Tehnike ilustracije su: olovka i papir, korištenje fotografije, kombinacija medija, i 3d ilustracija. Primjena ilustracije je u: uredništvu, knjigama, modnoj industriji, oglašavanju, glazbenoj industriji i samoiniciranoj ilustraciji.

Ilustracija je sredstvo koje potiče i produbljuje dječji smisao za estetiku te pridonosi razvoju dječjeg likovnog sadržaja. Da bi se to ostvarilo, ilustracija određene slikovnice treba biti likovno kvalitetna sa većim udjelom u ilustraciji u odnosu na količinu teksta slikovnice. Faktori koji određuju razinu kvalitete ilustracije je ravnoteža između sadržaja i forme ilustracije kao jedinstven izraz likovnog izražavanja.

2.1 Podjela ilustracije prema stilovima

1. Apstraktni stil je jednostavan sažet pristup u kojem se ističu elementi poput boje forme i koncepta.

Slika 1 primjer apstraktnog stila

2. Stripovski stil podsjeća na stripove koji se pojavljuju u dnevnom tisku i časopisima.

Slika 2 primjer stripovskog stila

3. Ekspresionistički stil naglašava emocije putem boje i manirističkim potezima

Slika 3 primjer ekspresionističkog stila

4. Impresionistički stil zaustavlja neki trenutak iz priče s naglaskom na svjetlosne efekte.

Slika 4 primjer impresionističkog stila

5. Folkorni stil nadovezuje tradiciju u smislu sadržaja i tehnika izrade

slika 5 primjer folklornog stila

6. Naivni stil u izvedbi izgleda dječje i odlikuje se plošnim slikarskim pristupom

Slika 6 primjer naivnog stila

7. Realistički stil objekte i likove tretira precizno i realistički.

Slika 7 primjer realističnog stila

8. Nadrealistički stil prikazuje imaginarne i iznenađujuće prizore s mnogim detaljima

Slika 8 primjer nadrealističnog stila

9. Romantičarski stil naglašava raskošno ukrašavanje oko prizora u slikovnici

Slika 9 primjer romantičarskog stila

2.2 Povijest ilustracije

Ilustracija je veoma stara umjetnička forma, i javlja se kao vjerski prizori na papirusu u Starom Egiptu. U Europi su najstarije rimske ilustracije iz 6. st. U srednjovjekovnim kodeksima započele su kao oslikavanje početnih riječi (inicijali), a kasnije su minijature ispunjavale urešene cijelu stranicu knjige. Drevni Egipćani su na papirusu crtali hijerogliffe s fonetskim i slikovnim znakovima. Boje su se koristile u simbolične svrhe. U Srednjem vijeku, u knjigama su se ilustrirala početna slova što je kasnije dovelo do oslikavanja cijelih stranica knjiga minijaturama. Najčešće su to bile vjerske knjige, molitvenici, čak i igrače karte.

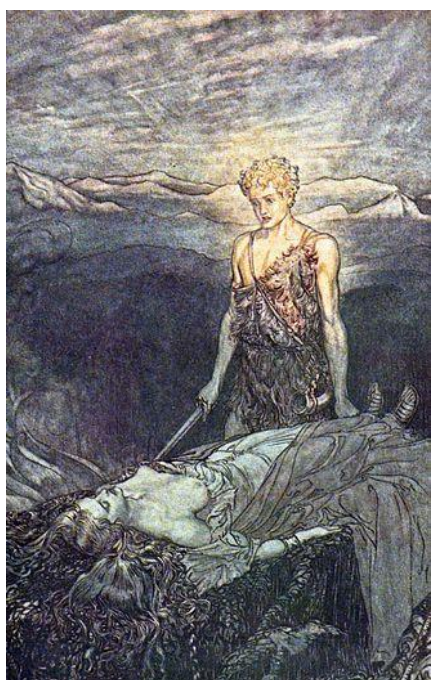

Sv. Ivan iz Kölnskog evanđelja, pergament na papiru, 1532.

Nakon što je u 15. stoljeću Johannes Gutenberg izumio tiskarski stroj, ilustracije su se prestale ručno izrađivati i počela se primjenjivati tehnika bakropisa što je omogućilo multipliciranje otisaka. Ujedno se i počeo se koristiti i drvorez kojim su mnoge knjige bile ukrašene.

Izumom tiska krajem 15. stoljeća tržište knjiga se još više proširilo, a tehnika bakropisa omogućila je finiju i detaljniju izradu ilustracija. U isto vrijeme nastaju raskošni

renesansni prikazi poput Botticellijeve ilustracije Danteovih djela. [4] Popularnost ilustracija se jako širi krajem 19. i početkom 20. stoljeća gdje se sve knjige i plakati ukrašavaju ilustracijama. Ilustracije su imale veliku važnost u izradi promotivnih materijala tijekom Prvog i Drugog svjetskog rata izrađene tehnikom pera i i pozlatama. U 19. stoljeću zbog uporabe jeftinijih fotomehaničkih postupaka, osobito u knjigama i časopisima bila je i namjenjena širokoj potrošnji.

Slika 11 Arthur Rackham (1867 - 1939), Siegfried budi Brunhildu

U današnje vrijeme, nasuprot dječjoj literaturi, ilustracije rijetko ukrašavaju knjige za odrasle, s izuzetkom njihovih korica. S jedne strane ovim su ilustratori dobili veliku slobodu pri izboru tehnika i stila pa su stvarali prava umjetnička djela. S druge strane, tržište je postalo veoma suženo, čak u i današnjem svijetu reklama. Danas se za ilustriranje uveliko koriste fotografija i računarska tehnologija. Interes za umjetnost knjiške ilustracije, postera i časopisa iz dana u dan sve više i više raste.

Danas postoje i muzejske izložbe, časopisi i katalozi posvećeni ovoj vrsti primijenjene umjetnosti. Nove tehnike koje ilustratori koriste, kao što su primjerice linorez, vodene boje, kolaž i razne druge kombinirane tehnike. [5]

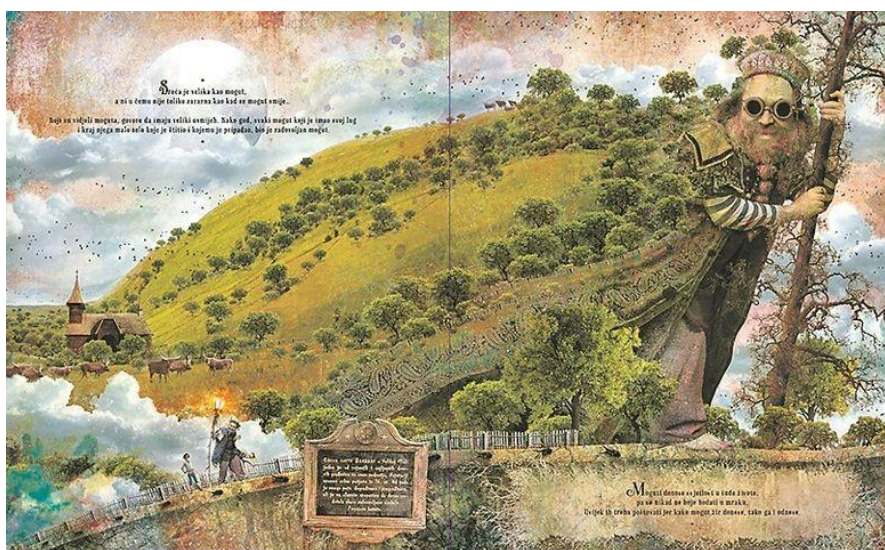
2.3 Povijest slikovnice

Na temelju dostupne literature o slikovnici u kontekstu tiskarstva i nakladništva može se istaknuti da se tiskane slikovnice ne pojavljuju paralelno s pojavom tiskane literature namijenjene odraslim čitateljima. Razlog je tomu prije svega tehničke prirode i to: nepostojanje tehnologije koja bi omogućila tisak u boji. Iako se slikovnice tiskale tehnikom drvoreza koji su potom bojali rukom. Pojava tiska u boji je omogućila raširenu pojavu slikovnica. [6] One se prvi put pojavljuju u Njemačkoj te istovremeno i u Velikoj Britaniji. Prvom slikovnicom se smatra slikovnica pod nazivom: „Orbis sensualium pictus“ autora Jana Amosa Komenskog 1658. godine. Prve glagoljske početnice datiraju iz 1527. godine koje su vrlo raskošno opremljene drvorezima. U Hrvatskoj slikovnica se pojavljuje puno kasnije nego u Njemačkoj i Velikoj Britaniji. Do 19. stoljeća točnije 1863. godine u Hrvatskoj se prvi put pojavljuje riječ „slikovnjak“ u Filipovićevom hrvatsko-njemačkom rječniku. Prva Hrvatska slikovnica za koju pouzdano znamo je da je objavljena 1863. godine u nakladi Lavoslava Hartmana u Zagrebu pod temom „Domaće životinje“. Hrvatskim atributom možemo nazvati prvu hrvatsku slikovnicu, je „Sveti Nikola u Jugoslaviji“ iz 1922. godine. Ta slikovnica dobiva formu dječje slikovnice. Ona se parodijski poigrava da bi progovorila o političkoj i ekonomskoj situaciji u Jugoslaviji 1922. godine.

3 Slikovnica

Slikovnica je književno djelo koje je namijenjeno djeci od najranije dobi do kraja njihovog djetinjstva. Veliki zadatak slikovnice je da djeci pruži bolji razvoj u likovnom i književnom odgoju kao i u odgoju vizualne komunikacije. Takav odgoj pruža djetetu smisao u izražavanju likovnog sadržaja, kreativnosti te ga oplemenjuje što pridonosi većom kvalitetom življenja.

U svako doba pa tako i u današnje slikovnica ima važnu ulogu u odgoju djeteta. One su osnova za daljni razvoj čitalačke pismenosti kao i pomoć kod učenja i uspješnosti u školi. One ujedno i pomažu kod uočavanja različitosti slova, a ujedno i s time u vezi i prepoznavanju različitosti riječi. Time omogućuju veću i bolju pismenost kod djece kao i bogatiji rječnik u govoru. Danas se sve više pojavljuju suvremene slikovnice koje uključuju digitalne slikovnice koje također pomažu djetetu u likovnom, vizualnom i govornom izražavanju. Obavezno je voditi brigu o kvaliteti slikovnica bez obzira u kojem se obliku pojavljuju kako bi se iz nje izvukao maksimum koji ona pruža. Danas postoje razni oblici slikovnica koje nužno ne trebaju biti tiskane, već se pojavljuju i u drugim oblicima kao npr. zvučne slikovnice, digitalne te slikovnice od drugih materijala npr. plišane, najlonske i to za djecu najmlađe dobi. Svima je isti cilj, a to je opismenjivanje djece i upoznavanje svijeta u kojem žive.

Slika 12 primjer slikovnice

Slikovnica nije predmet već vizualna i tekstualna forma, a može biti i zvučna. Nastajanje slikovnice je interdisciplinarno jer pri njenoj izradi sudjeluju razni autori i ilustratori. Temeljni dio slikovnice bez kojega ne može postojati je slika. Ona predstavlja slikovnicu u njenim likovnim i jezičnim izražajima te pomaže djetetu u primjećivanju stvari oko sebe. Slikovnica je dvodimnezionalna forma, jer se njoj pristupa kao jednoj cjelini izrađenoj od tekstualnih i slikovnih elemenata.

3.1 Vrste slikovnica

Slikovnicu možemo podijeliti na nekoliko vrsta, a to su narativne i tematske prema strukturi izlaganja. Prema sadržaju slikovnice su vrlo raznolike i ne mogu se pobrojati njihove sve vrste. Prema vrsti tehnike koja se koristi prilikom izrade slikovnice, one mogu biti fotografske, lutkarske, slikovnice dječjih crteža i crteža umjetnika, strip slikovnice i interaktivne slikovnice. [6].

Slikovnica ima i svoju estetsku funkciju i to tako da kod djeteta izaziva različite emocije i stanja. Pomoću estetske funkcije razvija se osjećaj za doživljavanje lijepoga i ukusnoga, te utjecaj na oblikovanje stavova, zanimanja za slikovnicu i stjecanja navika čitanja. Sljedeća funkcija slikovnice je govorno jezična funkcija koja kod djeteta razvija fonemsku i fonološku funkciju. Ona ujedno kod djeteta izaziva morfološki i sintaktički razvoj kao i bogaćenje rječnika.

Prema vrsti čitanja, slikovnice se također dijele na: slikovnice za početne čitače, slikovnice koje se vezuju na određeni koncept, slikovnice u digitalnom formatu, slikovnice igračke i slikovnice u stihovima (pjesmice).

Slikovnice za početne čitače djeca mogu lako čitati i gledati sama ili uz minimalnu pomoć odraslih.

Slikovnice koje se vezuju na određeni koncept mogu se koristiti za upoznavanje sa slovima, brojevima, veličinama, oblicima i bojama.

Slikovnice u digitalnom formatu su u podjeli koriste se u procesu kreiranja i publiciranja. Te slikovnice uključuju animacije, interaktivne sastavnice te korištenje tehnologije.

Slikovnice igračke su uvod u dječju književnost a također razvijaju motoriku kod djece i potiču znakove zapažanja slikovnice kao predmeta.

Slikovnice u stihovima uključuju poeziju, uspavanke, brojalice, a namijenjene su djeci predškolske dobi i ranije školske dobi i pomoću njih djeca razvijaju pamćenje, ponavljajući stihove više puta jer su im privlačne. Često puta pjevaju stihove iz tih slikovnica što ih čini veselijim i sretnijim.

3.2 Način izrade slikovnice: [7]

Slikovnice mogu biti: kartonske, trodimenzionalne, preklopnice i slikovnice s izrezima.

Kartonske slikovnice izrađene su od kartona različite debljine sa čvrstim rubovima. Listovi su s lijeve strane na kraju međusobno zalijepljeni, tako da omogućuju djetetu slobodno listanje bez oštećivanja slikovnice.

Trodimenzijske slikovnice također su često puta izrađene od kartona, a njihova je karakteristika da su ilustracije izrađene na listovima koji se podižu u trenutku kad se otvara stranica i tako se iščitava tekst i dijete lakše dočarava sadržaj slikovnice.

Preklopnice su vrsta slikovnice koje su izrađene tako da preklopi kod otvaranja skrivaju neke dijelove slike što ju čini djetetu izazovnijom.

Slikovnice s izrezima je vrsta slikovnice u kojoj prevladavaju izrezani dijelovi tako da se neki dijelovi skrivaju, a kod otvaranja se otkrivaju čime potiču dijete na razvijanje mašte i razvoj percepcije.

Slikovnica kao žanr je visoko interaktivna bez obzira na vrstu i način izvedbe, te podrazumijeva različite načine interaktivnog korištenja. Najčešći interaktivni način korištenja slikovnica je situacija u kojoj interakciju stvaraju čitač i slušatelj zatim korištenje od strane više korisnika u isto vrijeme, te korištenje od strane jednog korisnika uz različitu vrstu nadogradnje (npr. crtanje sadržaja slikovnice).

Slikovnice su oduvijek služile kao prvi čitateljski materijal s kojim su se djeca susrela i to u različitim situacijama kao naprimjer kad slike blisko surađuju s riječima. Tada možemo reći da se radi o intremedijalnosti slike i teksta, pogotovo kada intermedijalnost postaje toliko intezivna da postaju nerazdvojni.

Sastavljanje slikovnice odnosno pripovijedanje slikom u različitim materijalima je zahtjevan posao koji traži mnogo složenih i kvalitetnih vještina.

U današnje vrijeme unatoč digitalizaciji povećava se broj knjiga odnosno slikovnica koji se pojavljuju u Hrvatskoj, a koje zadovoljavaju visoke standarde ilustracije.

4 Staroslavenska mitologija

Mit kao jednostavan oblik pripovijedanja, kojim se objašnjava neko životno važno pitanje, čini element koji upotrebljava umjetnička proza u gotovo svim svojim vidovima. U 12. stoljeću imamo zapise koji opisuju slavenska vjerovanja prije pokrštavanja, a tu se spominju bogovi: Perun, Veles, Dažbog, Stribog, Mokoš, Svarog, Svantevid i brojni drugi akteri koji će postati važni komadići slagalice staroslavenskih vjerovanja. Važno je napomenuti kako su se Slaveni "pocijepali" na različite frakcije (južne, istočne i zapadne), a svatko od njih je imao drugačiju hijerarhiju svojih božanstava [8]. Slaveni su poštivali tlo za koje se vjerovalo da ga posjeduje Mati Vlažne Zemlje koja je uvijek štovana u svojem prirodnom obliku i nikad joj se nisu pripisivale ljudske osobine a to su: tri boga vjetra: sjeverni, zapadni i istočni koji se pojavljuju u središtu između reda i nereda, kaosa i kozmosa.

Božanstva koja slavimo u konceptu kakvim ih slavimo su svjesno odabrani fokusi s kojima nastojimo živjeti u ravnoteži s energijom unutar i izvan nas, koje čine i djeluju na naš život u cjelini. Trojstvo trojednoga svijeta na kojima počiva naša stvarnost jest ono koje nazivamo svjetovima Prava (svijeta bogova), java (svijeta ljudi) i Nava (svijeta predaka) [9]. U ostalih Slavena postoje tragovi brojnih božanstava koja su nastala u raslojavanjem starijih božanstva i njihovih atributa u patrone mnogih prirodnih pojava. U sustavu rodnovjerja mi sve božanske, prirodne energije prepoznavamo kroz primarna tri božanstva i njihovu božansku djecu, Perun, Veles, Mokoš te Jarilo i Morana. Slavenska rodnovjerja koriste nekoliko prepoznatljivih simbola za svoju vjeru. Simbol kolovrata, sunčeva kotača, gromoviti znaci, prunica ili svarga, ruke božje i veleson simbol [10]. Hrvatsko rodnovjerje ubraja se u slavensko rodnovjerje. Svoje rodnovjerje definiraju kao oblik življenja slavenske i hrvatske vjere s punom sviješću za ovdje i sad za suvremeno doba [8]. Hrvatski rodnovjernici su usredotočeni na štovanje kulta predaka i izvornih hrvatskih i slavenskih božanstva. Predstavljaju stvaralačke energije prirode srodno slavenskim i hrvatskim kulturnim i duhovnim tradicijama.

4.1. Bogovi i bića

Perun- bog groma i munje u svijetu božanskom

Vales - podzemni bog

Pokol- zloduh podzemlja

Stribog- bog-vojnika

Mokoš - to je žensko božanstvo, boginja plodnosti

Svarog -božanstvo sunca

Svantevid – bog ratova i proricanja

Lela -šumska majka

Vesna- boginja mladosti, proljeća i bujnosti

Zora i Danica- boginje sunca

Kikimore-zlog duh

Domovoj-kućni duh

Lada - božica proljeća, ljubavi i ljepote

Perun

je bio nebeski bog groma i munje koji vlada čitavim svijetom, dok je Veles bio podzemni bog, kralj podzemlja, koji vlada carstvom mrtvih. Njih dvojica su u konstantnom sukobu, a pokrštačenje je s jedne strane bila laka zadaća, zbog paralela s Bogom i Sotonom. Kao u većini mitologija, Perun je imao djecu koji su sami postali božanstva. Tako je njegov sin Jarilo bio bog plodnosti i vegetacije, a Morana žensko božanstvo prirode i smrti. U početku stari Slaveni su štovali, pored raznih starih božanstava, i posebno božansko trojstvo.

Pokola

Pokola je zloduha podzemlja. Trojstvo Jave, Nave i Prava štovali su pod starim duhovima, u koje bi urezali likove navedenih bogova trojstva, a pred njima bi bili postavljeni žrtvenici, na kojima su se polagale žrtve bogovima.

Zora i Danica

Iako njihova imena sugeriraju prirodne pojave, također su opisivani kao božanstvene osobe. Danica je bila "Sunčeva mlađa sestra", a Zora je smatrana "Sunčevom majkom".

Vesna

Vesna je bila boginja mladosti, proljeća i bujnosti.

Kikimore i Domovoj

Među njima je i famozna Babaroga, suha, crna starica, koju povezuju s vješticom. Tu su i razni "kućni" duhovi, poput zlog duha Kikimore, dobri kućni duh Domovoj i drugi. Spomenuti sveti trokut čine vrh Perun – Volosko – gudura pod Trsatom. Ispod vrha Perun su Potoki i mjesto Trebišće, gdje se prema mitologiji odvija boj između Peruna i Volosa.

Svarog

Božanstvo Sunca kod Slavena, bio je Svarog. Nevidljive ruke bogova upravljaju svim prirodnim pojavama. Slavenski bog vatre i neba, stvoritelj svega na nebu i zemlji, prvo povezivan s kovanjem željeza i vatrom, koji na glavi ima klobuk protiv žege, u desnoj ruci drži rog obilatosti, o lijevome boku mač kojim je sjekao zloduha jureći na svome konju.

Mokoš

Je povezivana s prirodnim ženskim poslovima, posebice pređenjem. To je žensko božanstvo, boginja plodnosti, zaštitnica žena. Zvana je Mati-Syra-Zemlya, što bi u prijevodu predstavljalo plodnu Majku Zemlju. Smatra se da je ona u početku imala ulogu kućnog duha, te da je Mokoš tamna kao što je i crna plodna zemlja Hors, Hors je istočnoslavensko božanstvo za koje se pretpostavlja da je formirano pod utjecajima s juga. Hors, kao i Dažbog, je božanstvo sunca.

Lada

Božica proljeća, ljubavi i ljepote. Živi u drugom svijetu zvanom Irij, do proljeća kada se budi, noseći sa sobom proljeće. U jednom ruskom mitu udana je za Daboga. Porevid - bog ljeta. Imao je petoglavog idola i prikazivan je bez oružja.

Stribog

Stribog (slavenski srei - boja, iranski srira - lijep) je bog vjetrova i vjetrove nazivaju Stantevid. Opisivan je kao četveroglavi bog čije su glave gledale na četiri strane.

4.2 Projekti i umjetnost inspirirano slavenskom mitologijom

Učka se pokazala kao vrlo plodno i pogodno mjesto platforme umjetničke prikaze slavenskog starovjerja i mitologije. Potkraj 2019.godine održana je radionica o mitu u krajoliku koja je završila umjetničkim projektom Manuela Cocha pod nazivom "Mokoš". Na umjetnički način je zatvorio mitsko trojstvo božanstva Perun, Veles, Mokoš u krajobrazu Učke. Sam rad je izveden u tehnici suhozida, kao i Veles u jednome od tradicionalnih simbola Mokoša ženskog principa i plodnosti s dodatnim ukrasima.

Kipar Ljubo de Karina priprema još nekoliko projekta u kamenu koji su postavljeni 2020.godine. Prvi je skulptura Glavna vrata Perunovog svijeta. Postavljena je na području sela Trebišća. Drugi Mlinski kamenovi kao simboli boga Peruna smješteni su u obnovljen mlin.

Udruga Perunova svetinja napravila je dva projekta. Prvi je 2017. godine unutar kampa Velebit izveo promoviranjem staroslavenske mitologije. Projekt je napravljen od umjetnika Marka Vrbana koji je u drvu radio i skulpturu Peruna na Učkoj. Naručio je drveni kip od hrastova drva triju božanstava: Peruna, Mokoša i Valesa. Taj je kip postavljen na brdo po uzoru na stara slavenska obredna svetišta.

Slika 13 Primjer bog Perun

5 Magija

Magija ne postoji u smislu u kojem to zamišlja popularna kultura kao skrivena moć upravljanja svijetom i ljudskog rješavanja svakodnevnih problema nekim nadprirodnim metodama umjesto vlastitim naporom. Postoji na jednak način na koji postoji i religija. Tijekom svjetske europske i hrvatske povijesti mnoga su društva promatrala magiju i imaginacijske prakse na različite načine. Njime je, iako je magijsko važan duhovni i svjetovni dio kulture. Taj razvoj je bio u rasponu od promatranja religije i magije kao protivnih sustava od znanosti do promatranja svih triju sustava kao ravnopravna, supostojeća u ljudskoj kulturi[11].

Magijski sustavi su svi oni jednostavni ili složeni magijski koncepti skupovi vjerovanja, praksi činova zasnovanih na jednom ili više zajedničkih načina koja ih povezuje u moguću cjelinu. Magijske prakse zbog svoje složenosti mijenjale su se i miješale te često preklapale. Magijska sredstva su ona sredstva odnosno medij koji su se tijekom povijesti upotrebljavali za određene magijske prakse, rituale i činove. Magijske uloge ili funkcije obavljaju sve one osobe koje su aktivno ili pasivno uključene u magijski čin.

5.1 Magijski sustavi

Podjela magijskih sustava prema područjima kojima se određuje magijska praksa bavi odnosno prema načinu uporabe nekog medija u magijske svrhe [12]. Simpatička magija je sustav koji je zasnovan na ideji poistovjećivanja predmeta ili magijskog čina sa stvarnom osobom ili prirodnom pojavom. Tako predmet ili čin utjelovljuje osobu ili radnju na koju se to praksom želi djelovati.

Antipatička magija

Je magijski sustav koji je zasnovan na ideji suprotnoj od one na kojoj počiva sustav simpatičke magije. To su svi oni oblici magijskih sustava i podsustava koji polaze od ideje da se suprotnosti privlače. Često se može u različitim magijskih praksi primijetiti sav magijski svijet koji se temelji na ideji suprotnosti.

Psihonavigacijska magija

Sustav magijskih praksi vezanih za vjerovanje u koncept izvantjelesnog iskustva je vjerovanje da čovjek ima nekoliko dijelova svojeg bića koji se mogu odvajati uz pomoć određenih tehnika. Ova vjerovanja se ubrajaju među najstarija i najraširenija magijska vjerovanja, imaju svoje začetke u prapovijesnom šamanskim praksama.

Biljna magija

Jedan je od najstarijih magijskih sustava. Magijska preteča znanstvenih metoda iscjeljivanja, farmaceutike i suvremene medicine. Od prapovijesti do danas flora je sastavni dio ljudskog života. Za mnoge biljke kako drveća i njihove plodove tako ostale biljke, grmlje i cvijeće vezana su različita vjerovanja, mitovi otkriveni su načini pripreme i potrebnih okolnosti u kojima se primjenjuje za određene ciljeve. Pučka medicina oduvijek je primjenjivala bilje odnosno njihove dijelove, stabiljke, listove ,plodove ili korijenje u obliku čajeva, masti i obloga za bolesti.

6 Drveće i vjerovanja

Postoje mnogobrojna sačuvana vjerovanja u magiju biljaka, drveća i njihovih plodova. Njihova je primjena u liječenju, trovanju ili u magijske svrhe. Vinšćak je smatrao da se u većini naroda drveće smatralo jednom od manifestacija božanskih sila te da se tijekom prošlosti štovalo u većini kultura jer je život drveća bio uvijek usko povezan sa životom čovjeka. Europa je bila pokrivena golemim prašumama u kojima su čistine bile iznimke nego pravilo. Tako je život ljudi onog vremena bio najuže povezan sa drvećem. Drvo se koristilo u mnogobrojne svrhe za pripremu hrane i grijanje, od drva su se izrađivalo oružje. Štovanjem drveća izražavali su se univerzalni kozmički principi i da se u njemu ogledalo vjerovanje u podrijetlo svijeta. U mnogim religijama temeljima na kultovima plodnosti, u središtu stoji kozmičko drvo. Ono simbolizira univerzalno vitalno načelo. Hrast lužnjak je listopadno stablo iz porodice bukvi. Otporan je na sušu i visoke temperature, na vjetar i gradska onečišćenja. Zapisano je vjerovanje od nekih velikih hrastova da posjeduju duše ili sjene, a ako netko obori takvo drvo odmah mora na mjestu umrijeti ili živjeti kao bogalj do kraja života.

Slika 14 Primjer drva

7 Industrijska revolucija

U drugoj polovici 18. stoljeća ručna se proizvodnja počela zamjenjivati parnim strojevima. Time je počeo razvoj koji je od kraja 18. do sredine 19. stoljeća temeljito izmijenio ranije političke, gospodarske i društvene sustave u većem dijelu svijeta. Počela je Prva industrijska revolucija. Tijekom druge polovice 18. i prve polovice 19. stoljeća odvijao se postupni prijelaz iz starog feudalnog u moderno građansko društvo. Na oblikovanje građanskog društva naročito je utjecala primjena parnog stroja u industriji, rudarstvu i prometu.

Slika 15 primjer industrijske revolucije

8 Ekologija

Ekologija (grc. οἶκος = dom, okućnica; λόγος = nauka, princip) je prirodna znanost koja proučava odnose među živim organizmima, kao i njihov utjecaj na okoliš u kojem obitavaju, te utjecaj tog okoliša na njih [13]. Iako se razvila kao grana biologije, ekologija se, osim onih iz biologije, koristi i saznanjima iz kemije, fizike, matematike, te brojnih drugih prirodnih znanosti. Ovaj se pojam često nepravilno koristi pri opisivanju aktivnosti vezanih uz zaštitu prirode. Ekologija nije zaštita prirode, ali se njena saznanja koriste pri zaštiti prirode, kao i saznanja iz drugih prirodnih znanosti i matematike. Ekologija proučava međusobne odnose između živih bića, njihovih zajednica i sredine, kao i odnose među samim živim vrstama.

Pojam ekologija prvi put je upotrijebio njemački zoolog Ernst Haeckel, koji je pod time smatrao odnos živih organizama u dva pravca i to prema njihovom organskom i neorganskom okolišu.

8.1 Povijest ekologije

Ekologiju je vrlo teško svrstati kao ostale, egzaktne nauke, kao matematiku ili samo organsku biologiju. Početkom 20. stoljeća, naučnici iz raznih disciplina su se postepeno suočavali sa problemima, čiji odgovor je zahtijevao sintezu iz dvije, ili čak tri razne nauke. Prije toga, kemičari su se bavili isključivo kemijom, biolozi biologijom, fizičari fizikom. Početkom 1960-ih godina, čuvena američka biologinja, Rachel Carson, je napisala revolucionarnu knjigu; „The Silent Spring“ (1962). Glavna tema ove knjige je bila kritika upotrebe pesticida DDT, koji je prouzročio razne mutacije u brojnoj flori i fauni. Ova knjiga je zabilježila visok broj prodaje i probudila veliku ekološku svijest.

Ernst Heinrich Phillip August Haeckel rođen je 1834 godine u Berlinu. Završio je medicinski fakultet i doktorirao medicinu i zoologiju. Njegov je doprinos najveći u području biologije. Imenovao je tisuću vrsta, Ono što ne služi na čast ovom znanstveniku, jest to, što nije uvijek tražio uporište u znanosti, te je ponekad iznosio tvrdnje za koje nije imao prije dokaze. Imao je izniman umjetnički talent te su nadaleko poznati crteži embrija. Ti crteži na kojima je pokazao crteže embrija su slični embrijima drugih bioloških vrsta.

8.2 Područje ekologije

Ekologija je široko područje koje obuhvaća mnogo podvrsta. Vrste ekologije su sljedeće:

Bihevioralna ekologija je jedna od vrsta koja proučava uloge ponašanja kod životinja da se prilagode na svoj okoliš.

Populacijska ekologija proučava dinamiku populacije određene vrste životinja.

Biocenologija (ili sinekologija) se usredotočuje na odnose između vrsta unutar neke biocenoze (životne zajednice).

Krajobrazna ekologija proučava procese i vezu između mnogo različitih ekosustava nekog područja ili geografski veće površine

Evolucijska ekologija proučava ekologiju na način koji se fokusira na evolucijsku povijest vrsta i njihovih odnosa.

Ekologija se također može podijeliti prema području proučavanja, npr. na ekologiju životinja, ekologiju bilja, ekologiju kukaca itd. Još jedna česta metoda podjele je prema proučavanom mjestu, npr. na arktičku ekologiju (ili polarnu ekologiju), tropsku ekologiju, pustinjsku ekologiju, itd. Primarna tehnika koja se koristi za proučavanje ekologije, često se koristi za podjelu discipline u skupine, kao što su kemijska ekologija, genetička ekologija, statistička ekologija, teoretska ekologija i dr. Ova se područja međusobno ne isključuju.

8.3 Suvremena ili moderna ekologija

Suvremena ekologija danas se definira kao znanost o životnoj okolini odnosno znanstvena disciplina koja proučava vezu između živih bića i njihove sredine. Okoliš pri tome označava prilike ili uvjete koji okružuju neki organizam. To su vrlo kompleksni socijalni i kulturološki uvjeti koji utječu na svaku jedinku. Ekologija promatra organizme ali i protok energije kao kruženje tvari u prirodi. Osamostaljivanje ekologije kao zasebne znanstvene discipline, podrazumijeva sistematiziranje o ekologiji živih bića na čijim se interakcijama s neživom prirodom zasniva ukupan život.

Danas ekologija, inače slovi kao heterogena i opsežna grana biologije. Ulazi u sve pore društvenog života. Gotovo da nema granica između ekološke znanosti i primjene ekologije zaštite okoliša, zaštite prirode, prostornog uređenja i zaštite ljudskog zdravlja koje su zadaća suvremene ekologije.

Njena zadaća je: stvoriti kontrolne mehanizme za njihovo praćenje, pravovremeno upozoravati odgovorne na nastale posljedice, pružiti osnove za etički opravdane društvene odluke o očuvanju okoliša, ljudskog društva, biljnog i životinjskog svijeta.

8.4. Onečišćenje zraka

Zrak se sastoji od dušika, kisika, argona, ugljikova dioksida, neona, helija, kriptona i dr. Pokretači onečišćenja zraka najčešće su ljudske aktivnosti kojima se zadovoljavaju osnovne životne potrebe. Emisijom dolazi do disperzije i transporta štetnih tvari kroz atmosferu i do povećanja koncentracije plinova, što može negativno utjecati na zdravlje ljudi, životinje, usjeve, šume, materijalna i kulturna dobra. Zagađenje zraka je definirano kao prisutnost jedne ili više štetnih tvari u atmosferi u takvim koncentracijama koje mogu izazvati oštećenja zdravlja ljudi i oblika života na zemlji. Razlikujemo nekoliko skupina onečišćenja regionalnog karaktera i globalnog onečišćenja. Regionalno onečišćenje podrazumijeva se na prostor unutar 100 km do čitavog kontinenta, dok globalno onečišćenje se misli na cijelu zemlju.

8.4.1 Oštećenje ozonskog omotača

Ozonskom ovojnicom smatra se sloj atmosfere od 10 do 40 km iznad zemlje. Ozon nastaje u gornjim slojevima atmosfere pod utjecajem kratkovalnog sunčeva zračenja. Sunčevim zračenjem molekula kisika raspada se na atomarni kisik koji je vrlo reaktivan reagira s molekulom kisika stvarajući ozon. U prizemnim slojevima atmosfere ozon nastaje u reakcijama koje uključuju različita onečišćenja iz ispušnih plinova vozila, Budući da ozon ima snažno oksidacijsko djelovanje, može štetno djelovati na biljke i dišne organe životinja i ljudi.

8.4.2 Efekt staklenika i globalno zatopljenje

Staklenički su oni plinovi koji u zemljinoj atmosferi izazivaju staklenački utjecaj. Propuštaju kratkovalno ulazno zračenje sunca ali apsorbiraju dugovalnu radijaciju zemljine površine. Staklenački plinovi su metan, vodena para, ugljikov dioksid, dušik oksid i ozon. Rezultat efekta staklenika je ugodna prosječna temperatura na površini zemlje. Povećanjem efekta stakleničkih plinova se povećava prosječna temperatura na zemlji.

8.5 Tvari koje onečišćuju ozonski omotač

Tvari koje onečišćuju ozonski omotač obično su tvari koje služe kao otapala za proizvodnju pjenastih masa, odmašćivači, potisni plinovi u sprejevima protupožarnih sredstava i poljoprivredni pesticidi [14]. Oštećenje ozonskog omotača doseglo je vrhunac 1994. godine. Zbog vrlo ozbiljne situacije potpisan je Montrealski protokol.

8.5.1.Smog

Smog je izvedenica dviju riječi u prijevodu koji znače dim i maglu. To je zapravo magla s vrlo velikom koncentracijom čađe i drugih onešćivaća. Nastaje kao kompleksna mješavina proizvoda izgaranja ispušnih plinova i vodene pare magle. Javlja se u velikim gradovima i industrijskim područjima. Glavni sastojci su goriva C,H,S te minerali. U atmosferi dolazi do reakcije aerosola i sumpornog oksida pri čemu nastaje aerosol sulfatne kiseline [13]. Poznat je i fotokemijski smog koji je u izravnoj vezi s onečišćenjem prometa. Rezultat je smanjena vidljivost i zdravstveni problemi kod ljudi.

8.5.2 Kisele kiše

Pod pojmom kisele kiše podrazumijevaju se svi oblici antropogenog zakiseljivanja okoliša, kiša, magli i oblaka. Nalaze se u atmosferi i više su regionalnog karaktera. Povezana kiselost posljedica je prisutnosti sumporne kiseline, dušične i dušičaste kiseline a koje nastaju reakcijama s vlagom u zraku. Iz atmosfere se otapa u vodi i stvara karbenu kiselinu. Posljedica je, što takve kiše izazivaju velika oštećenja biljnog i životinjskog svijeta.

9 Postupak izrade slikovnice

9.1. Skice

Skice sam crtala olovkom. To je početak rada na slikovnici. One prate priču teksta slikovnice. 12 ilustracija sam izradila prema priči slikovnice Korištena je olovka radi lakšeg popravljavanja slika. Željela sam u slikovnici prikazati likove i to glavni lik Luna. Luna je djevojčica od 10 godina koja živi u gradu. Ona susreće tri staroslavenska boga koji će se protezati kroz cijelu priču slikovnice. Bogove sam prikazala u šumi u kojoj obitavaju. Oni susreću Lunu u šumi i s njom razgovaraju o uništenosti svježeg zraka u gradu. Bogovi joj daju vrećicu sjemenki da posadi za buduće drvo koje je ljudskom nemarnošću bilo uništeno. Bila sam u dilemi kako prikazati bogove i da se vide njihovi karakteri. Kroz proces došla sam do rješenja i nacrtala bogove što vjernije sam mogla. Prvo je Luna u gradu, pa u parku s prijateljkom. Susreće bogove u šumi

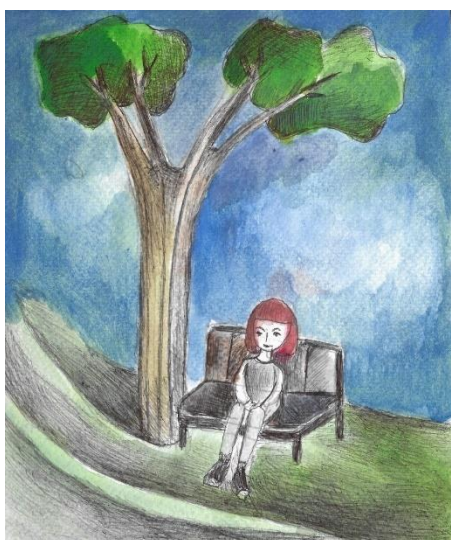
Slika 16 primjer skice slikovnice

9.2 Odabir tehnike

Prilikom izrade slika koristila sam kemijsku olovku i akvarel, da bi što bolje dočarala atmosferu priče slikovnice. Željela sam da slikovnica probudi kod djece i odraslih brigu za okoliš napose u urbanoj sredini kako bi svi bili što zdraviji. Odabrala sam i tehniku akvarela kojim se prozirno vidi podloga kako bi bolje dočarala likove i prostor odnosno stavila ih u prvi plan. Akvarel je nježan, a kemijska olovka intezivna da bi se dobio kontrast i s time bolji izražaj slikovnice. Kemijska olovka ističe detalje motiva slikovnice, daje dubinu slike, što sve utječe na kvalitetu slikovnice.

Boje koje sam koristila su raznovrsne kako bi se bolje prikazala atmosfera ekološke bajke. Odabir boja je prema prostoru, tako da u gradu prevladavaju crna, siva, bež i smeđa boja da istaknu onečišćenje okoliša grada. U šumi prevladavaju plava i zelena boja budući da je šuma jedino mjesto obitavanja životinja, bilja, drveća i bogova.

Lik Lune je prikazan s crvenom kosom i crna odjeća s maskom za disanje, kako bi se zaštitila od štetnog zraka u gradu. Luna se razlikuje od drugih stanovnika jer ide često u šumu bogovima i tako tamo saznaje kako zaštititi okoliš u gradu kojem živi. Bogovi su prikazani živim bojama i to crvena, zelena i plava. Oni su odjeveni u te boje kako bi dali dojam da su sretni i da im je lijepo živjeti u šumi.

Slika 17 primjer naslovnice slikovnice i tehnika

9.3 Tipografija

Koristila sam tipografiju u slikovnici kako bi bolje dočarala tekst priče. Tako slikovnica postaje razumljivnija i kod čitanja djece i odraslih. Ona je umjetnost i vještina oblikovanja teksta s pomoću raznih tipova slova. Budući da volim raznovrsnost u likovnom izražavanju upotrijebila sam font Arial veličine 18 pt. Tekst je u crnoj boji na pozadini zagrisito sivoj u mjestu grada, a u šumi je tekst je na plavoj podlozi što daje kontrast.

9.4 Proces rada

Prvo sam pisala tekst slikovnice. Naziv slikovnice je : „Prvo stablo“. To ima simbolično značenje, tako da ono simbolizira šume i svu prirodu koju je čovjek uništio, a glavni lik u priči djevojčica Luna je uz pomoć staroslavenkih bogova koji su joj dali sjeme stabla. Ona je to sjeme posijala i izniklo je prvo stablo. Tekst se razrađivao po kronologiji događaja između djevojčice Lune i staroslavenkih bogova. To sam izabrala jer oduvijek volim ilustraciju odnosno slikovnice. One me inspiriraju kod crtanja u slobodno vrijeme. Budući da jako volim prirodu, odabrala sam temu ekologije odnosno zaštite okoliša , kako bi ova slikovnica potaknula djecu i odrasle osobe da čuvaju svoj okoliš. Za inspiraciju mi je bio Zdenko Bašić koji koristi narodne predaje i priče kao i oslikovanje svojih djela. Nakon što sam izradila skice, pristupila izradi ilustracije. Kod izrade ilustracije koristila sam akvarel i kemijsku olovku. Slike su u formatu 20x20 cm. U indesignu su se umetale stranice sa slikama i tekстом. S lijeve strane slikovnice je tekst na zagasitoj pozadini, a s desne strane su ilustracije slikovnice. Tekst je na posebnoj stranici da bi istaknuo i lakše čitao. Crteži sa bogovima su se mijenjali i razrađivali dok se nije dobio vjeran crtež i izraz njihovog lica i anatomija tijela. U početku su bili prikazani feminizirani pa sam mijenjala anatomiju kako bi se lakše dobio dojam kako su izgledali moćni staroslavenki bogovi. U početku stvaranja slikovnice koja nije bila u konačnoj verziji doradila sam likove i scene. Likove sam nastojala što vjernije nacrtati kako bi dočarali život prije mnogo godina.

Oduvijek me zanimala mitologija drugih kultura i inspirirala me za crtanje pa sam i svoj završni rad posvetila toj temi. Izabrala sam staroslavenku mitologiju jer me ona zanima zato što potječe iz ovih prostora. Veliki sam ljubitelj prirode i zdravog okoliša zato sam svoj završni rad posvetila toj temi koja je danas aktualna u današnje doba. Ekologija je u današnje doba jako ugrožena. Ljudi ne čuvaju prirodu pa mi svojim malim doprinosom želimo probuditi u ljudima taj osjećaj, kako bi nam svima život bio ljepši.

Slika 18 primjer bogova prva skica

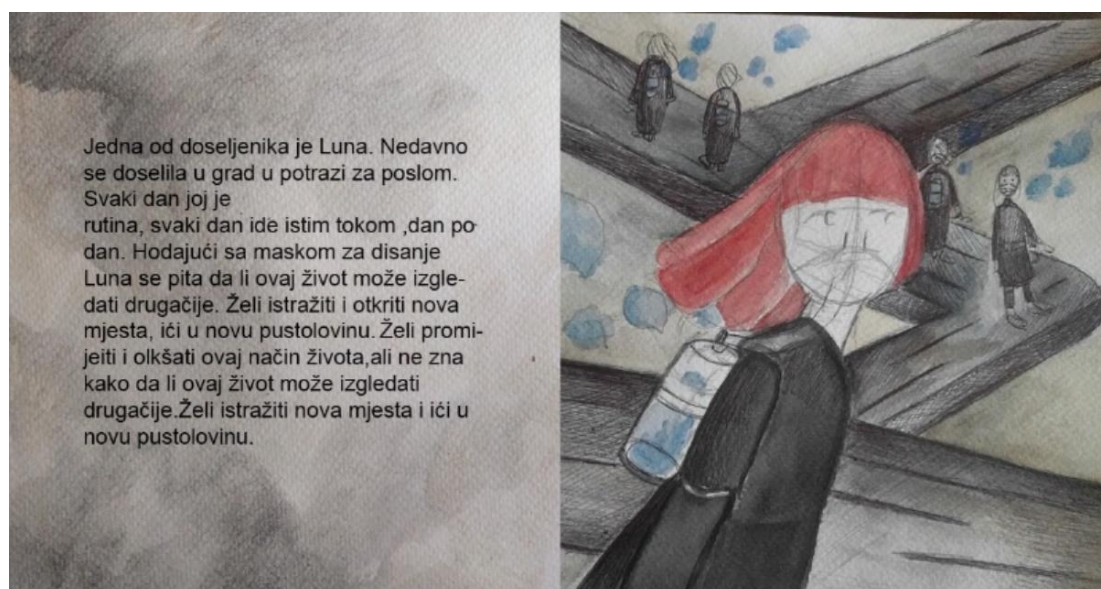
Slika 19 primjer bogova druga skica

Slika 20 primjer boga Peruna

Slika 21 primjer skice Lune u gradu

Slika 18 primjer stranica slikovnice

10 Zaključak

Ilustracija je sredstvo za izradu ove slikovnice „Prvo stablo“. Ona omogućuju čitatelju da se pita tko je, da razmisli o očuvanju okoliša u kojemu živi. Kroz slikovnicu sam željela prikazati koliko je važno i korisno čitati i gledati poučne prizore iz života danas i povijesti staroslavenkih bogova. Ilustrirana je vodenim bojama i kemijskom olovkom da bi dočarala priču i poruku slikovnice. Namijenjena je djeci predškolskog, školskog uzrasta i odraslima koji u njoj mogu vidjeti korisne stvari za svoj život. Ilustracija se proteže kroz daleku prošlost kako bi primjere iz prošlosti prenijeli i u današnje doba. U ovom radu spominje se i Industrijska revolucija koja je omalovažala rad umjetnika i priznala samo rad u tvornicama kao jedini smisao života. Ujedno je i svojim djelovanjem onečistila okoliš. Cilj ove slikovnice je da potisne štetan utjecaj industrijske revolucije i potakne brigu za okoliš, jer jedino u čistom i zdravom okolišu ljudi, biljke i životinje mogu zdravo živjeti i biti korisni ovoj zemlji.

11 Literatura

Deniver Lukević Magija na hrvatskome povijesnom prostoru 2021.g. Školska knjiga, Zagreb

Sanja Kalambura i Nives Jovičić Ekologija 2018.g. Veleučilište Velika Gorica

Martinović I., Stričević I., Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu, znanstveni rad, str.39-63

[https://hr.wikipedia.org/wiki/Ilustracija#:~:text=Ilustracija%20\(latinski\)%20je%20crte%C5%BE%20ili,zna%C4%8Denje%20imala%20prije%20izuma%20fotografije.](https://hr.wikipedia.org/wiki/Ilustracija#:~:text=Ilustracija%20(latinski)%20je%20crte%C5%BE%20ili,zna%C4%8Denje%20imala%20prije%20izuma%20fotografije.)

<https://bs.wikipedia.org/wiki/Ilustracija>

<https://www.enciklopedija.hr/clanak/ilustracija>

<https://hr.wikipedia.org/wiki/Ekologija>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Illustration>

<https://morepress.unizd.hr/journals/index.php/libellarium/article/view/376>

<https://centaur.reading.ac.uk/23277/>

12 Izvori citati

- (1) Martinović I., Stričević I., Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu, znanstveni rad, str.39str.
- (2) Martinović I., Stričević I., Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu, znanstveni rad, str.55str.
- (3) Martinović I., Stričević I., Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu, znanstveni rad, str.67
- (4) Deniver Lukević Magija na hrvatskome povijesnom prostoru 2021.g. Školska knjiga, Zagreb str. 47
- (5) Deniver Lukević Magija na hrvatskome povijesnom prostoru 2021.g. Školska knjiga, Zagreb str. 67
- (6) Deniver Lukević Magija na hrvatskome povijesnom prostoru 2021.g. Školska knjiga, Zagreb str. 68
- (7) Deniver Lukević Magija na hrvatskome povijesnom prostoru 2021.g. Školska knjiga, Zagreb str. 89
- (8) Deniver Lukević Magija na hrvatskome povijesnom prostoru 2021.g. Školska knjiga, Zagreb str. 101
- (9) Deniver Lukević Magija na hrvatskome povijesnom prostoru 2021.g. Školska knjiga, Zagreb str. 113
- (10) Deniver Lukević Magija na hrvatskome povijesnom prostoru 2021.g. Školska knjiga, Zagreb str. 125
- (11) Sanja Kalambura i Nives Jovičić Ekologija2018.g. Veleučilište Velika Gorica 39.str
- (12) Sanja Kalambura i Nives Jovičić Ekologija2018.g. Veleučilište Velika Gorica 101.str
- (13) Sanja Kalambura i Nives Jovičić Ekologija2018.g. Veleučilište Velika Gorica

123.str

(14) Sanja Kalambura i Nives Jovičić Ekologija 2018.g. Veleučilište Velika Gorica

134.str

13 Izvori slika

1

https://www.google.com/search?sca_esv=91e3e3360bc36966&sca_upv=1&sxsrf=ADLYWIIccbp9cf6CmHL9vRvwCauCxZjHTg:1726142135273&q=ilustracija&udm=2&fbs=A EQNm0Aa4sjWe7Rqy32pFwRj0UkWd8nbOJfsBGGB5IQO6L3J_86uWOeqwdnV0ya SF-x2joQcoZ-0Q2Udkt2zEybt7HdNV1kobqvEwEVRYBCltlBtQd5-pPeakpVgpgEn2RgmgzeZo15rltNMrdtoZe63sl46hHJXZmfPBeZdqdwrtlSxkvce3l&sa=X&ved=2ahUKEwiW3bfGrL2IAxVEBNsEHRbRNPMQtKgLegQIFxAB&biw=1343&bih=611&dpr=1.43#vhid=MhsVJME6b_GI9M&vssid=mosaic

2

https://www.google.com/search?q=arthur+rackham+illustrations&sca_esv=91e3e3360bc36966&sca_upv=1&udm=2&biw=1343&bih=611&sxsrf=ADLYWILILTJdoM0OVmiOI4PFDDlt87Advg%3A1726142232394&ei=GNfiZpjeF5eGxc8PkOi36Qw&oq=arthur+rac&gs_lp=Egxnd3Mtd2l6LXNlcniAicmFydGh1ciByYWMqAggBMgUQABiABDIFEAAyGAQyBRAAGIAEMgUQABiABDIFEAAyGAQyBRAAGIAEMgUQABiABDIFEAAyGAQyBRAAGIAEMgUQABiABEj6OFChBljPKHAFcACQAQCYAYYBoAHIBqoBAzAuN7gBACgBAPgBAZgCBaACuAPCAgoQABiABBhDGloFmAMAIAYBkqcDMi4zoAfKEA&scient=gws-wiz-serp#vhid=hQ-nNp6MCgG3tM&vssid=mosaic

3

https://www.google.com/search?q=olovka+i+papir+ilustracija+&sca_esv=91e3e3360bc36966&sca_upv=1&udm=2&biw=1343&bih=611&sxsrf=ADLYWIJhw70ZMZJ6X7IOqUkGLbb4eJD77w%3A1726142249198&ei=KdfiZoPWC7iPxc8P5bbjoAk&ved=0ahUKEwjDjuH8rL2IAxW4R_EDHWXbGJQQ4dUDCBA&uact=5&oq=olovka+i+papir+ilustracija+&gs_lp=Egxnd3Mtd2l6LXNlcniAicmFydGh1ciByYWMqAggBMgUQABiABDIFEAAyGAQyBRAAGIAEMgUQABiABDIFEAAyGAQyBRAAGIAEMgUQABiABEj6OFChBljPKHAFcACQAQCYAYYBoAHIBqoBAzAuN7gBACgBAPgBAZgCBaACuAPCAgoQABiABBhDGloFmAMAIAYBkqcDMi4zoAfKEA&scient=gws-wiz-serp#vhid=Bvsp97iv6t98fM&vssid=mosaic

4

https://www.google.com/search?q=fotografije+u+ilustraciji&sca_esv=91e3e3360bc36966&sca_upv=1&udm=2&biw=1343&bih=611&sxsrf=ADLYWIJdeEY9U_TVY2mw7tQnahyC9pmjvA%3A1726142410623&ei=ytftZtXXJbXBxc8P46nr4AE&ved=0ahUKEwjV5N3Jrb2IAxW1YPEDHePUGhwQ4dUDCBA&uact=5&oq=fotografije+u+ilustraciji&gs_lp=Egxnd3Mtd2l6LXNlcniAicmFydGh1ciByYWMqAggBMgUQABiABDIFEAAyGAQyBRAAGIAEMgUQABiABDIFEAAyGAQyBRAAGIAEMgUQABiABEj6OFChBljPKHAFcACQAQCYAYYBoAHIBqoBAzAuN7gBACgBAPgBAZgCBaACuAPCAgoQABiABBhDGloFmAMAIAYBkqcDMi4zoAfKEA&scient=gws-wiz-serp#vhid=DNkQGaaV629QOM&vssid=mosaic

https://www.google.com/search?q=sitotisak+ilustracija&sca_esv=91e3e3360bc36966&sca_upv=1&udm=2&biw=1343&bih=611&sxsrf=ADLYWILxBS_9it4wtLHVFRphc6IJB0I-tg%3A1726142564191&ei=ZNjiZrghC8aXxc8PIIfp-QM&ved=0ahUKEwi64_qSrr2IAxXGS_EDHZRDOj8Q4dUDCBA&uact=5&oq=sitotisak+ilustracija&gs_lp=Egxnd3Mtd2l6LXNlcnAiFXNpdG90aXNhayBpbHVzdHJhY2lqYUUiT1AAWJxHcAJ4AJABAJgB0AGgAcsYqgEGMC4yMi4xuAEDyAEA-AEBmAlOoAK_DagCCsICBBAjGCfCAgUQABiABMICBxAjGCCy6qLCAgoQABiABBhDGloFwgIEEAAYHsICBxAAGIAEGBiYAwWSBwQyLjEyoAffVw&sclient=gws-wiz-serp#vhid=TXXjGgJ2Mm6fdM&vssid=mosaic

6

https://www.google.com/search?sca_esv=91e3e3360bc36966&sca_upv=1&sxsrf=ADLYWIKGkE5YIpiJ2Y39PdP11JK4tm7lcw:1726142702026&q=3d+ilustracija&udm=2&fbs=AEQNm0Aa4sjWe7Rqy32pFwRj0UkWd8nbOJfsBGGB5IQQO6L3J_86uWOeqwdnV0yaSF-x2joQcoZ-0Q2Udkt2zEybt7Hdf5FBKq6QdtJ_mF8k5Wx_fk47VnnH0hqC26evHUKlZukhRGDp8I9R6sObxD5rXV9iKTeMw0OsLcinUtCw7tu06Z-vfaM&sa=X&ved=2ahUKEwjlUfNfUrr2IAxXgavEDHZyIDXMQtKgLegQIEhAB&biw=1343&bih=611&dpr=1.43#vhid=FxDAKa1nUL0r4M&vssid=mosaic

7

https://www.google.com/search?q=slikovnica+zdenko+ba%C5%A1i%C4%8D&sca_esv=91e3e3360bc36966&sca_upv=1&udm=2&biw=1343&bih=611&sxsrf=ADLYWIIld8Rqx0IXUoEnmgkUWwkuazA4tsA%3A1726142704640&ei=8NjiZprnJr-Jxc8P8ZTAuAE&ved=0ahUKEwian_fVrr2IAxW_RPEDHXEKEBcQ4dUDCBA&uact=5&oq=slikovnica+zdenko+ba%C5%A1i%C4%8D&gs_lp=Egxnd3Mtd2l6LXNlcnAiGXNsaWtvdm5pY2EgemRlbmtvIGJhxaFpxl1lo0NQAFjKPnAAeACQAQCYAcYBoAHKGgoBBDAuMjO4AQPIAQD4AQGYAgygAt8OwglIEECMYJ8ICBRAAGIAEwglKEAAYgAQYQxiKBcICBBAAGB7CAgYQABgIGB7CAgcQABiABBgYmAMakgcGMC4xMS4xoAeMSw&sclient=gws-wiz-serp#vhid=xNKnxOCDNx-1iM&vssid=mosaic

8

https://www.google.com/search?q=perun&sca_esv=91e3e3360bc36966&sca_upv=1&udm=2&biw=1343&bih=611&sxsrf=ADLYWIIlczcSOhPUcLJGaYcd8RBp5HPbfg%3A1726142765757&ei=LdniZtv7LauFxc8PiaOF2A4&ved=0ahUKEwibxonzr2IAxWrQvEDHYIRAesQ4dUDCBA&uact=5&oq=perun&gs_lp=Egxnd3Mtd2l6LXNlcnAiBXBlcnVuMgQQIxgnMgUQABiABDIFEAAyqAQyBRAAGIAEMgUQABiABDIFEAAyqAQyBRAAGIAEMgUQABiABDIFEAAyqAQyBRAAGIAESMAfUABYxA9wAHgAkAEAmAGdAaAB7ASqAQMWLjW4AQPIAQD4AQGYAgWgAosFmAMakgcDMC41oAf6HA&sclient=gws-wiz-serp#vhid=hwk8QJ6S_3nboM&vssid=mosaic

9

https://www.google.com/search?sca_esv=a5b8eced64fe753d&sca_upv=1&sxsrf=ADLYWILR942y7zUZYVuLcuYkWP2d7luo2A:1727771110135&q=tree&udm=2&fbs=AEQNm0CtKM7bCgAGTOLx3M1i6UFoL4QUn5CHHI0U028TjiGbxmQoejDN1xcujyklEcEoaEjcPzCTa2EcrdAICM4xcpAaT8OHO7Vekyd-pq7GFgThpFDqWPCEZUkWYV5SX2IIefa1W0IQ5JNGNZHgJe91h_z93v5SDlyzrg-ATj1cB_sP_vZPqs&sa=X&ved=2ahUKEwjp8Jb64OylAxU8XvEDHb-iDrQQtKgLegQIDxAB&biw=1343&bih=611&dpr=1.43#vhid=81TeBSVu5KHtnM&vssid=mosaic

10

https://www.google.com/search?sca_esv=a5b8eced64fe753d&sca_upv=1&sxsrf=ADLYWILR942y7zUZYVuLcuYkWP2d7luo2A:1727771110135&q=tree&udm=2&fbs=AEQNm0CtKM7bCgAGTOLx3M1i6UFoL4QUn5CHHI0U028TjiGbxmQoejDN1xcujyklEcEoaEjcPzCTa2EcrdAICM4xcpAaT8OHO7Vekyd-pq7GFgThpFDqWPCEZUkWYV5SX2IIefa1W0IQ5JNGNZHgJe91h_z93v5SDlyzrg-ATj1cB_sP_vZPqs&sa=X&ved=2ahUKEwjp8Jb64OylAxU8XvEDHb-iDrQQtKgLegQIDxAB&biw=1343&bih=611&dpr=1.43#vhid=gRTDjfb6iJo7eM&vssid=mosaic

11

https://www.google.com/search?q=mitology&sca_esv=a5b8eced64fe753d&sca_upv=1&udm=2&biw=1343&bih=611&sxsrf=ADLYWIKPUzvuDsAlVaRG5vsmg0rRsb_DGA%3A1727771112320&ei=6LH7ZrGXE5ODxc8P0f3koQk&ved=0ahUKEwixq5z74OylAxWTQfEDHdE-OZQQ4dUDCBA&uact=5&oq=mitology&gs_lp=Egxnd3Mtd2l6LXNlcnAiCG1pdG9sb2d5MgUQA BiABDIEEAAYHjIEEAAYHjIEEAAYHjIEEAAYHjIEEAAYBRgeMgYQABgFGB4yBhAAGAUyHjIEEAAYBRgeMgYQABgFGB5IpSFQAFjZGnAAeACQAQCYAYMBoAHJB6oBAzAuOLgBA8gBAPgBAZgCCKACxw jCAgoQABiABBhDGloFwgINEAAYgAQYsQMYQxiKBclCCBAAGIAEGLEDmAMakgcDMC44oAebJQ &scclient=gws-wiz-serp#vhid=xCx6wEifGa7u3M&vssid=mosaic

12

https://www.google.com/search?q=mitology&sca_esv=a5b8eced64fe753d&sca_upv=1&udm=2&biw=1343&bih=611&sxsrf=ADLYWIKPUzvuDsAlVaRG5vsmg0rRsb_DGA%3A1727771112320&ei=6LH7ZrGXE5ODxc8P0f3koQk&ved=0ahUKEwixq5z74OylAxWTQfEDHdE-OZQQ4dUDCBA&uact=5&oq=mitology&gs_lp=Egxnd3Mtd2l6LXNlcnAiCG1pdG9sb2d5MgUQA BiABDIEEAAYHjIEEAAYHjIEEAAYHjIEEAAYHjIEEAAYBRgeMgYQABgFGB4yBhAAGAUyHjIEEAAYBRgeMgYQABgFGB5IpSFQAFjZGnAAeACQAQCYAYMBoAHJB6oBAzAuOLgBA8gBAPgBAZgCCKACxw jCAgoQABiABBhDGloFwgINEAAYgAQYsQMYQxiKBclCCBAAGIAEGLEDmAMakgcDMC44oAebJQ &scclient=gws-wiz-serp#vhid=POUIZMa2T8y8-M&vssid=mosaic

13

https://www.google.com/search?q=mitology&sca_esv=a5b8eced64fe753d&sca_upv=1&udm=2&biw=1343&bih=611&sxsrf=ADLYWIKPUzvuDsAlVaRG5vsmg0rRsb_DGA%3A1727771112320&ei=6LH7ZrGXE5ODxc8P0f3koQk&ved=0ahUKEwixq5z74OylAxWTQfEDHdE-OZQQ4dUDCBA&uact=5&oq=mitology&gs_lp=Egxnd3Mtd2l6LXNlcnAiCG1pdG9sb2d5MgUQA BiABDIEEAAYHjIEEAAYHjIEEAAYHjIEEAAYHjIEEAAYBRgeMgYQABgFGB4yBhAAGAUyHjIEEAAYBRgeMgYQABgFGB5IpSFQAFjZGnAAeACQAQCYAYMBoAHJB6oBAzAuOLgBA8gBAPgBAZgCCKACxw jCAgoQABiABBhDGloFwgINEAAYgAQYsQMYQxiKBclCCBAAGIAEGLEDmAMakgcDMC44oAebJQ &scclient=gws-wiz-serp#vhid=pXwwaQUPaJn5gM&vssid=mosaic

14

https://www.google.com/search?q=mitology&sca_esv=a5b8eced64fe753d&sca_upv=1&udm=2&biw=1343&bih=611&sxsrf=ADLYWIKPUzvuDsAlVaRG5vsmg0rRsb_DGA%3A1727771112320&ei=6LH7ZrGXE5ODxc8P0f3koQk&ved=0ahUKEwixq5z74OylAxWTQfEDHdE-OZQQ4dUDCBA&uact=5&oq=mitology&gs_lp=Egxnd3Mtd2l6LXNlcnAiCG1pdG9sb2d5MgUQA BiABDIEEAAYHjIEEAAYHjIEEAAYHjIEEAAYHjIEEAAYBRgeMgYQABgFGB4yBhAAGAUyHjIGEAAYBR geMgYQABgFGB5IpSFQAFjZGnAAeACQAQCYAYMBoAHJB6oBAzAuOLgBA8gBAPgBAZgCCKACxw jCAgoQABiABBhDGloFwgINEAAYgAQYsQMYQxiKBclCCBAAGIAEGLEDmAMAkgcDMC44oAebJQ &scclient=gws-wiz-serp#vhid=KUSb2hi4VVn-fM&vssid=mosaic

15

https://www.google.com/search?q=mitology&sca_esv=a5b8eced64fe753d&sca_upv=1&udm=2&biw=1343&bih=611&sxsrf=ADLYWIKPUzvuDsAlVaRG5vsmg0rRsb_DGA%3A1727771112320&ei=6LH7ZrGXE5ODxc8P0f3koQk&ved=0ahUKEwixq5z74OylAxWTQfEDHdE-OZQQ4dUDCBA&uact=5&oq=mitology&gs_lp=Egxnd3Mtd2l6LXNlcnAiCG1pdG9sb2d5MgUQA BiABDIEEAAYHjIEEAAYHjIEEAAYHjIEEAAYHjIEEAAYBRgeMgYQABgFGB4yBhAAGAUyHjIGEAAYBR geMgYQABgFGB5IpSFQAFjZGnAAeACQAQCYAYMBoAHJB6oBAzAuOLgBA8gBAPgBAZgCCKACxw jCAgoQABiABBhDGloFwgINEAAYgAQYsQMYQxiKBclCCBAAGIAEGLEDmAMAkgcDMC44oAebJQ &scclient=gws-wiz-serp#vhid=yO543M_2i8X1AM&vssid=mosaic

16

https://www.google.com/search?q=mitology&sca_esv=a5b8eced64fe753d&sca_upv=1&udm=2&biw=1343&bih=611&sxsrf=ADLYWIKPUzvuDsAlVaRG5vsmg0rRsb_DGA%3A1727771112320&ei=6LH7ZrGXE5ODxc8P0f3koQk&ved=0ahUKEwixq5z74OylAxWTQfEDHdE-OZQQ4dUDCBA&uact=5&oq=mitology&gs_lp=Egxnd3Mtd2l6LXNlcnAiCG1pdG9sb2d5MgUQA BiABDIEEAAYHjIEEAAYHjIEEAAYHjIEEAAYHjIEEAAYBRgeMgYQABgFGB4yBhAAGAUyHjIGEAAYBR geMgYQABgFGB5IpSFQAFjZGnAAeACQAQCYAYMBoAHJB6oBAzAuOLgBA8gBAPgBAZgCCKACxw jCAgoQABiABBhDGloFwgINEAAYgAQYsQMYQxiKBclCCBAAGIAEGLEDmAMAkgcDMC44oAebJQ &scclient=gws-wiz-serp#vhid=nM2Co5bRRd3MYM&vssid=mosaic